

Dato: 3. september 2009
Kontor: Lovteknikkontoret
Sagsnr.: 2009-793-0052
Dok.: LVM40539

KOMMISSORIUM
for
Retsvirkningslovsudvalget

1. Den familieretlige lovgivning bygger på Familieretskommissionens arbejde fra begyndelsen af 1900-tallet.

Den gældende lov om ægteskabets retsvirkninger (retsvirkningsloven) er fra 1925. Siden lovens gennemførelse er den kun ændret på enkelte punkter, og loven er således i sin grundstruktur stort set uændret. De materielle regler om ægtefællers formueforhold er alene ændret ved revisionen af reglerne om særeje i 1990 og revisionen af reglerne om ægtefællers pensioner i 2006. Disse ændringer berørte imidlertid ikke de grundlæggende regler om formueforholdene mellem ægtefæller.

Siden retsvirkningsloven blev gennemført i 1925, har samfundet udviklet sig væsentligt. Der er bl.a. sket betydelige ændringer i familiemønstret, ligesom der er sket en væsentlig stigning i skilsmissehyppigheden.

Udviklingen gør det aktuelt at overveje, om der er behov for at ændre reglerne om ægtefællers formueforhold med henblik på at tilpasse reglerne til de nuværende samfunds- og familieforhold.

Herudover giver også de ændringer, der er sket på det familieretlige område med den nye arvelov fra 2007 og reglerne om ægtefællers pensioner fra 2006, samt det arbejde, der pågår i Ægtefælleskifteudvalget, grundlag for at overveje en samlet revision af de materielle regler om ægtefællers formueforhold.

På den anførte baggrund har Justitsministeriet besluttet at nedsætte et udvalg, der skal foretage en samlet gennemgang af reglerne om ægtefællers formueforhold og overveje, om reglerne bør ændres.

Udvalget skal i den forbindelse gennemgå og overveje reglerne om ægtefællers formueforhold i retsvirkningsloven, idet lovens regler om pensioners behandling ved skifte dog ikke skal inddrages i udvalgets overvejelser.

Udvalget skal endvidere overveje en revision af de bestemmelser i lov om skifte af fællesbo, som regulerer materielle spørgsmål om deling af ægtefællernes formue ved ægteskabets ophør. Herudover skal udvalget overveje de ægteskabs- og skifteretlige spørgsmål samt tilsvarende spørgsmål for ugifte samlevende, som den såkaldte bortvisningsordning, jf. lov nr. 449 af 9. juni 2004, kan give anledning til.

I pkt. 2-4 omtales de spørgsmål, som udvalget særligt skal behandle.

2.1. Som anført ovenfor er retsvirkningsloven fra 1925, og loven er i sin grundstruktur stort set uændret. Udvalget skal på den baggrund foretage en gennemgang af lovens bestemmelser om ægtefællers formueforhold.

Udvalget skal bl.a. overveje, om den grundlæggende legale formueordning om formuefællesskab fortsat er tidssvarende.

Det fremgår af retsvirkningslovens § 15, stk. 1, at alt, hvad ægtefællerne ejer ved ægteskabets indgåelse eller senere erhverver, indgår i almindeligt formuefællesskab mellem dem, for så vidt det ikke er gjort til særeje. Denne såkaldte legale formueordning indebærer som udgangspunkt, at fællesboet ved ægteskabets ophør skal deles mellem ægtefællerne.

Den legale formueordning stammer fra 1925, hvor en hustru i overensstemmelse med datidens familiemønster ofte var hjemmearbejdende og uden formue.

Familiemønstret har imidlertid ændret sig væsentligt siden 1925, og skilsmissehyppigheden har været stigende. Der kan i det lys rejses spørgsmål ved, om det er tidssvarende at fastholde den grundlæggende legale formueordning om formuefællesskab.

På den baggrund skal udvalget overveje, om det gældende udgangspunkt om formuefællesskab mellem ægtefæller skal fastholdes. Udvalget skal i den forbindelse bl.a. overveje, om der bør fastsættes regler, hvorefter det, der bringes ind i ægteskabet, samt arv og gave, der er modtaget før eller modtages under ægteskabet, skal holdes uden for formuefællesskabet. Endvidere skal udvalget overveje, om de gældende bestemmelser, der giver mulighed for at fravige de legale delingsregler, bør ændres. I den forbindelse skal udvalget bl.a. også overveje bestemmelsen i ægteskabslovens § 56.

2.2. Udvalget skal endvidere overveje, om retsvirkningslovens bestemmelser om særeje bør ændres.

Ved lov nr. 396 af 13. juni 1990 blev der gennemført en væsentlig ændring af retsvirkningslovens regler om særeje. Formålet med lovændringen var navnlig at udvide ægtefællers mulighed for ved ægtepagt at aftale en anden formueordning end den legale formueordning. Det var i den forbindelse bl.a. formålet at gøre det muligt for ægtefæller at kombinere særeje på et skilsmissekifte med en adgang til at sidde i uskiftet bo ved den ene ægtefælles død.

Udvalget skal bl.a. i lyset af lovændringen i 1990 overveje, om der er behov for yderligere ændringer af retsvirkningslovens bestemmelser om særeje. Udvalget skal i den forbindelse bl.a. overveje den nærmere afgrænsning af reglerne om særeje samt ægtefællers aftalemuligheder.

2.3. Udvalget skal desuden overveje afgrænsningen af sameje i de situationer, hvor ægtefæller ikke har aftalt sameje.

Sameje foreligger, når ejendomsretten til et aktiv tilkommer flere i forening med en brøkdel til hver. Ægtefæller kan aftale at købe et aktiv i sameje, og de kan aftale sameje om et aktiv, som den ene ægtefælle allerede ejer. Herudover kan sameje opstå ved, at begge ægtefæller bidrager til anskaffelsen af et aktiv. Ejes et aktiv i sameje mellem ægtefæller, indgår hver ægtefælles ideelle anpart af aktivet i ægtefællens bodel eller særeje.

Der kan imidlertid opstå særlige afgrænsningsproblemer i forhold til sameje mellem ægtefæller i de tilfælde, hvor en ægtefælle investerer i et aktiv, der tilhører den anden ægtefælles særeje.

Endvidere kan der i retspraksis konstateres tilbageholdenhed fra domstolenes side overfor at fastslå ”stiltiende” sameje i situationer, hvor en ægtefælle efterfølgende investerer i et aktiv, der allerede er erhvervet af den anden ægtefælle.

Udvalget skal på den baggrund overveje afgrænsningen af sameje i de situationer, hvor ægtefæller ikke har aftalt sameje. Udvalget skal i den forbindelse også overveje, om det under visse betingelser bør kunne fastsættes, at en ægtefælle er medejer af et aktiv, der hører til den anden ægtefælles særeje.

2.4. Herudover skal udvalget overveje behovet for en ændring af bestemmelserne i retsvirkningsloven om ægtefællers forsørgelses- og underholdspligt.

Retsvirkningsloven indeholder i kapitel 1 bestemmelser om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt og om adgangen til at pålægge en ægtefælle at betale ægtefællebidrag til den anden ægtefælle, hvis forsørgelsespligten misligholdes.

Retsvirkningsloven indeholder endvidere mulighed for at pålægge den ene ægtefælle at overlade brugen af løsøre til den anden ægtefælle. Herudover indeholder loven bestemmelser om, at hver af ægtefællerne under samlivet i forhold til tredjemand er berettiget til at indgå retshandler til fyldestgørelse af den daglige husholdnings eller børnenes fornødenheder, som sædvanlig foretages i dette øjemed, med den virkning, at begge ægtefæller hæfter for gælden. Samme ret har hustruen med hensyn til sædvanlige retshandler til fyldestgørelse af sine særlige behov.

Ændringerne i familiemønsteret siden gennemførelsen af retsvirkningsloven i 1925 gør det aktuelt at overveje, om de nævnte regler om forsørgelses- og underholdspligt mv. er tidssvarende.

Udvalget skal derfor overveje behovet for at ændre reglerne i retsvirkningsloven om ægtefællers forsørgelses- og underholdspligt samt behovet for at ændre lovens regler om overladelse af løsøre og hæftelse for gæld.

2.5. Udvalget skal desuden overveje retsvirkningslovens bestemmelser om international privatretlige forhold.

Ifølge dansk ret er formueforholdet mellem ægtefæller som hovedregel underlagt mandens domicillov ved ægteskabets indgåelse.

Det følger af retsvirkningslovens § 53, at loven også kommer til anvendelse på ægtepagter, som indgås uden for landet, når manden har bopæl her. Herudover indeholder § 53 regler om gyldigheden af udenlandske ægtepagter både i forhold til det indbyrdes forhold mellem ægtefællerne og i forhold til tredjemand.

Af retsvirkningslovens § 53 a følger det, at regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om ægteskabets retsvirkninger, og at justitsministeren kan fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om ægteskabets retsvirkninger.

Udvalget skal overveje, om der er behov for at ændre retsvirkningslovens bestemmelser om international privatretlige forhold.

2.6. Endvidere skal udvalget overveje reglerne om beskyttelse af familiens bolig under ægteskabet og om retten til familiens bolig ved separation og skilsmisse.

Den gældende lovgivning indeholder regler om beskyttelse af familiens bolig under ægteskabet, som har til formål at sikre familiens bolig, selv om den ægtefælle, der ejer boligen eller er lejer af den, ensidigt foretager dispositioner over boligen.

Lovgivningen indeholder således regler, der beskytter familiens bolig imod bl.a. salg, pantsætning, fremleje og opsigelse. De pågældende regler findes i retsvirkningsloven og lejeloven. Der findes imidlertid ikke regler, som beskytter en ejerbolig, der fungerer som familiens bolig, mod salg og pantsætning, hvis den pågældende bolig er særeje. Tilsvarende findes der ikke regler, som beskytter mod salg og pantsætning af en andelsbolig eller af boligtyper såsom boligaktieselskaber og boliganpartsselskaber.

Det er herudover ved separation og skilsmisse ofte et spørgsmål, hvem af ægtefællerne der skal overtage familiens hidtidige bolig. Dette spørgsmål er – afhængigt af, hvilken boligtype der er tale om – efter de gældende regler reguleret i henholdsvis lejeloven, fællesboskifteloven og retsvirkningsloven. For så vidt angår andelsboliger er adgangen til at overtage boligen som udgangspunkt reguleret af vedtægterne for andelsforeningen.

Udvalget skal overveje, om reglerne om beskyttelse af familiens bolig under ægteskabet bør ændres. Endvidere skal udvalget overveje, om der er behov for at ændre reglerne om retten til familiens bolig ved separation eller skilsmisse, herunder om der bør være adgang til at træffe en midlertidig afgørelse om brugen af det fælles hjem. Udvalget skal desuden overveje, om det bør være muligt at udlægge familiens bolig til en ægtefælle, selv om boligen er den anden ægtefælles særeje.

3. Udvalget skal derudover overveje en revision af de bestemmelser i lov om skifte af fællesbo, som regulerer materielle spørgsmål om deling af ægtefællernes formue ved ægteskabets ophør. Det drejer sig navnlig om bestemmelserne i § 65, stk. 1, 2. pkt., og stk. 3, om opgørelse af bodele samt bestemmelserne om lighedeling af fællesboet i § 68 og undtagelserne hertil i §§ 68 a – 70. Endvidere skal udvalget overveje bestemmelsen i § 70 a, stk. 2, om muligheden for krydsende udtagelsesret.

4. Endelig skal udvalget i lyset af strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1439/2004 om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet m.v. overveje de ægteskabs- og skifteretlige spørgsmål samt tilsvarende spørgsmål for ugifte samlevende, som den såkaldte bortvisningsordning, jf. lov nr. 449 af 9. juni 2004, kan give anledning til. Udvalget skal herunder overveje behovet og muligheden for at skabe adgang til en hurtig, eventuel midlertidig, afgørelse om brugen af det fælles hjem.

5. Udvalget kan behandle andre relevante problemstillinger vedrørende ægtefællers formueforhold, som det måtte findes hensigtsmæssigt at tage op.

På de områder, hvor udvalget finder, at der er behov for en ændring af gældende ret, anmodes udvalget om at udarbejde lovudkast.

Udvalget kan som led i sit arbejde nedsætte underarbejdsgrupper og kan inddrage ekstern ekspertise til brug for overvejelserne om bestemte aspekter af ægtefællers formueforhold samt indhente statistiske oplysninger mv.

Udvalget kan endvidere afholde møder med berørte myndigheder og organisationer, der ikke er repræsenteret i udvalget.

I lyset af traditionen for samarbejde mellem de nordiske lande på det familieretlige område bør udvalget i sit arbejde inddrage udviklingstendenserne i de øvrige nordiske lande. Udvalget bør i øvrigt i relevant omfang indhente oplysninger om fremmed ret til brug for sine overvejelser.

Udvalget skal tilrettelægge sit arbejde således, at det så vidt muligt afsluttes inden for 3 år.

6. Udvalget sammensættes således:

Formand: Landsdommer Anne Louise Bormann, Østre Landsret

1 medlem udpeget efter indstilling fra Den Danske Dommerforening

1 medlem udpeget efter indstilling fra Dommerfuldmægtigforeningen

1 medlem udpeget efter indstilling fra Advokatrådet

1 medlem udpeget efter indstilling fra Danske Advokater

1 medlem udpeget efter indstilling fra Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsforvaltningerne og Foreningen af Statsforvaltningsjurister

1 medlem fra universiteterne

1 medlem, som er særlig sagkyndig i familieret

1 medlem fra Justitsministeriet

1 medlem fra Familiestyrelsen

Udvalgets sekretariatsfunktioner varetages af Familiestyrelsen og Justitsministeriet.